

DE TAPUITEN VAN AMELAND

Jelle Postma

Vorig jaar berichtten Michiel Versluys en Ricus Engelmoer in *Twirre* over de sterke achteruitgang van de Tapuit op Ameland. SOVON Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming besteedden in dat jaar landelijke aandacht aan de soort met het 'Jaar van de Tapuit'. In 2006 vond het integrale Wadden-jaar plaats, waarmee het gehele Waddengebied op broedvogels is geïnventariseerd. Ameland is in beide jaren intensief geïnventariseerd op het voorkomen van de 'Heidehipper'. Dit artikel schetst het huidige voorkomen, de veranderingen in de aantallen en de mogelijke oorzaken voor de achteruitgang op het eiland.

De Tapuit

De Tapuit *Oenanthe oenanthe* is een zangvogel van droge duingebieden en heidevelden, waar het zich al rennend voedt met insecten op mozaïekpatronen van korte vegetaties en open, zandige plekken. Er wordt vooral gebroed in konijnenholen, houtstapels en boomstobben (Van Dijk et al. 2001). De soort is hard op weg om te verdwijnen als broedvogel uit Nederland. Waren er rond 1980 nog tussen de 1.900 en 2.500 broedparen, in 2004 bedroeg de aantalschatting slechts 350-450 paar (Dijksen 2002, Van Dijk et al. 2006). Daarmee is de Tapuit één van de Nederlandse broedvogels die de afgelopen vijftien jaar het sterkst in aantal is afgenomen.

Figuur 1 laat de landelijke trend sinds 1990 zien. Onduidelijkheden over het aantal zekere territoria (omdat doortrekkers in het voorjaar ook territoriaal gedrag kunnen vertonen) en de sterke achteruitgang waren aanleiding voor SOVON en Vogelbescherming om 2005 uit te roepen tot het 'Jaar van de Tapuit' (Van Turnhout et al. 2006).

Ameland

Het Waddeneiland Ameland (± 5.500 ha) is met het uitgestrekte duingebied (ruim 2.000 ha) een belangrijk kerngebied voor de 'Kwid' (Amelands voor Tapuit, Van der Ploeg et al. 1979). Tijdens het 'Jaar van de Tapuit' werd daarom speciale aandacht besteed aan het voorkomen op Ameland. Voor een gebiedsbeschrijving en/of -indeling wordt verwezen naar Versluys et al. (1997) en Versluys & Engelmoer (2005). In dit artikel wordt met Ameland-west het gebied ten westen van het dorp Nes bedoeld; het oostelijke deel beslaat alles ten oosten daarvan.

Tapuit ♂

foto: Oane Tol

Werkwijze

In 2005 werden de inventarisaties op oostelijk Ameland uitgevoerd door F. Oud, R. de Ree (lt Fryske Gea) en R. Kleefstra (SOVON). Als stagiair bij SOVON was ik op Ameland-west actief. Verder kwamen er aanvullende waarnemingen van G. Brouwer, R. Engelmoer en J. Neij. In 2006 werd door R. Engelmoer, O. Klaassen (SOVON), F. Oud en R. de Ree geteld, aangevuld met twee bezoeken in de Kooioerdstuifdijkduinen door mij.

De inventarisatie en interpretatie van de waarnemingen werd verricht volgens de richtlijnen uit de SOVON LSB-handleiding (Van Dijk et al. 2004). In 2005 werd ook gebruik gemaakt van een tellerstructuur om gegevens over broedsucces en gebiedsvoorkeur te verzamelen (Van Turnhout et al. 2006).

Tijdens de bezoeken werd steeds getracht het (maximale) broedstadium te

bepalen, ofwel zo veel mogelijk zekerheid omtrent broeden. Om meer informatie te verkrijgen over de gebiedsvoorkeur, de relatie tussen broedgebied en broedsucces en de oorzaken van de achteruitgang zijn in 2005 op verschillende plekken in Nederland (waaronder Ameland) beschrijvingen van de broedbiotoop gemaakt. Dit werd zowel bij territoria gedaan als op een aantal plekken zonder territoria die op het oog wel geschikt leken als broedplek. In de beschrijving werd een schatting gemaakt van het procentuele aandeel van de verschillende vegetatietypen binnen het territorium: open zand, mossen, 'lage' grassen (o.a. Buntgras *Corynephorus canescens*, Schapengras *Festuca ovina* en 'lage' kruidachtigen zoals Geel walstro *Galium verum*), 'hoge' grassen (o.a. Bochtige smeie *Deschampsia flexuosa*, Pijpenstrooie *Molinia caerulea*, Duinriet *Calamagrostis epigejos*, Helm *Ammophila arenaria*), heide en overrigen. Verder werd het gemiddelde aan-

tal waargenomen Konijnen en het aantal binnen het territorium aanwezige konijnenholen opgegeven (klassen: 0, 1-5, 5-10, 10-20, 20-50 en meer dan 50). De beschouwde oppervlakte van het territorium was standaard het gebied binnen een straal van 100 meter vanuit het nest (ca. 3 ha), of vanuit de door de Tapuit meest bezochte of geschikte plekken.

Om een indicatie te krijgen van de trend van het Konijn, en daarmee het aanbod aan holen door de jaren heen, heb ik aan de hand van luchtfoto's (schaal 1:2.150, Landmeetkundige Dienst) van een deel van de Ballumerduinen uit de jaren 1993 en 2002 (ca. 16,4 ha) het aantal zichtbare holen, in de vorm van zandplekken, bepaald en vergeleken.

2005 en 2006

Aantallen en broedsucces In tabel 1 wordt een overzicht weergegeven van de aantallen territoria en het aantal waargenomen jongen per paar in 2005 en 2006.

Op het westelijk deel trof ik in 2005 16 zekere broedgevallen aan (pas uitgevlogen jongen en/of bezoek ouders aan nest), waarvan bij elf nesten het aantal jongen kon worden vastgesteld. In de overige gevallen was het aantal uitgevlogen jongen onbekend of was onduidelijk of er wel jongen uitvlogen. Er waren vier territoria zonder broedindicatie, vastgesteld op basis van waarnemingen van individuele vogels binnen de datumgren-

zen (Van Dijk et al. 2004). Eventueel uitgevlogen jongen uit vervolglegels konden niet met zekerheid worden vastgesteld.

Behalve drie nesten waarbij in 2006 op west Ameland het aantal jongen werd waargenomen, was er bij zes territoria sprake van bezoeken door de oudervogels aan een (waarschijnlijk) nest of werden alarmerende ouders gehoord. Twee territoria werden vastgesteld op basis van territoriumgedrag (zang) en/of een volwassen individu in broedbiotoop. (O. Klaassen en R. Engelman, pers.med.). Naast het waargenomen aantal jongen bij drie nesten in de Buurderduinen (O. Klaassen) werden in de Kooioerdstuifdijkduinen en op Het Oerd (oostelijke deel) rond 20 juni bij negen nesten jongen geteld. Op dat moment waren er ook nog enkele nesten waarvan de jongen nog moesten uitvliegen. Eind juli werden bij een nest op Het Oerd nog drie pas uitgevlogen jongen waargenomen (eigen waarnemingen en gegevens It Fryske Gea).

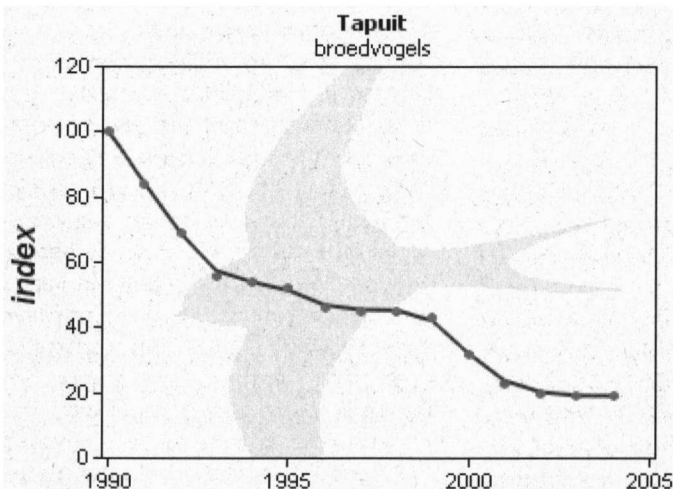
Gebiedsvoorkeur Op enkele uitzonderingen na heb ik in 2005 van alle territoria op Ameland-west gebiedsbeschrijvingen gemaakt (N=16). In figuur 2 staan de waarden van het aandeel verschillende vegetatietypen binnen de territoria. Daarnaast zijn er nog vijf beschrijvingen gemaakt op plekken die geschikt leken voor de Tapuit. De categorieën mossen en 'lage' grassen zijn samengevoegd omdat ze in het veld vaak door elkaar voor-

komen en beide typen belangrijk foerageergebied voor de Tapuit zijn.

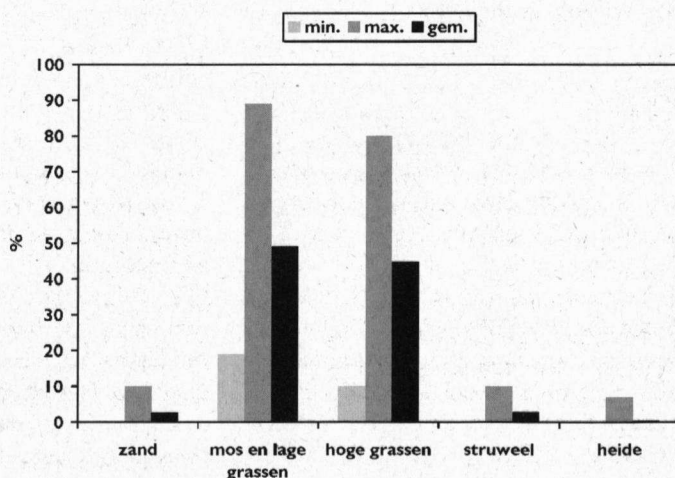
Het gemiddelde geschatte percentage aan mos en 'lage' grassen samen kwam binnen de territoria op een oppervlakte van gemiddeld 125 m² per 3 ha. Het aandeel open zand varieerde binnen de beschreven territoria, maar was nooit in overvloed aanwezig. Foeragerend werden Tapuiten de meeste tijd waargenomen in mos- en 'lage' grasvegetaties. Het aandeel aan 'hoge' grassen varieerde aanzienlijk (10-80%), maar gemiddeld was het in een vergelijkbare hoeveelheid aanwezig als mos- en 'lage' grasvegetaties. Struweel nam geen noemenswaardige proporties aan. Er werd één broedgeval op Roosduinen bij Ballum geconstateerd waar Kraaihei *Empetrum nigrum* binnen het beschreven terrein aanwezig was.

Alle nesten op het westelijk deel waren aanwezig in (waarschijnlijk) onbelopen konijnenholen. Nabij de Bureblinkert was echter een nest aanwezig in één van de gangen van een hol dat tegelijkertijd ook werd bezocht door een Konijn (R. Kleefstra, pers.med.).

Binnen de beschreven territoria varieerde het aantal holen van 1-5 tot 20-50 holen; meestal was echter sprake van 10-20 holen. Doorgaans werden niet meer dan vijf Konijnen tegelijk waargenomen binnen de omschreven oppervlaktes, met uitzondering van de maanden mei en juni toen de jonge Konijnen uit de holen tevoorschijn kwamen.

Figuur 1. Trend van de Tapuit als broedvogel in Nederland in de periode 1990-2004 (bron: Netwerk Ecologische Monitoring (SOVON, CBS), <www.sovon.nl>).

Figuur 2. Geschat minimum, maximum en gemiddelde aandeel van de vegetatietypen binnen territoria op Ameland-west (N=16).

Het laagste aandeel mos en 'lage' grassen van alle beschreven territoria (19%) werd gevonden bij een nest in de Ballumerduinen. Het vrouwtje werd hier vooral foeragerend langs het wandelpad gezien (korte vegetatie). Het aantal hollen was beperkt (3) en er werden geen Konijnen (of keutels) waargenomen. Hoewel er in juni met voer werd gevlogen kon niet worden vastgesteld of hier jongen zijn uitgevlogen. Bij een ander nest in de Ballumerduinen met een laag aandeel mos en 'lage' grassen (23%) was een nest aanwezig waarvan drie jongen uitvlogen. Buiten deze uitzonderingen leken de meeste Tapuiten een aandeel mos en 'lage' grassen van minimaal 33% te verkiezen (gem. 48%).

Langs fietspaden werden geregeld foeragerende Tapuiten gezien. Schijnbaar zijn de korte vegetaties langs de schelpenpaadjes erg geschikt als foerageerplek. Nesten lagen doorgaans op ruime afstand van fiets- en wandelpaden. Het eerdergenoemde nest met de drie uitgevlogen jongen in de Ballumerduinen was een uitzondering. Dit nest lag vlak naast een kruising van een fietspad met een ruiterspad, op circa 8 m van beide. Het fietspad trekt op zomerse dagen in het voorjaar naar schatting zo'n 50-100 bezoekers per dag. In 2006 werd op ongeveer 4 m afstand vanaf het in 2005 verlegde fietspad in de Kooioerdstuifdijkduinen een nest (met één uitgevlogen jong) gevonden.

Op vijf plekken die op het oog wel geschikt leken maar waar geen Tapuiten zaten, was de oppervlakte aan mos en 'lage' grassen vergelijkbaar met de hoeveelheid binnen territoria. Ook konijnenhollen ontbraken niet. Dergelijke gebiedsdelen waren echter niet veel te vinden op westelijk Ameland. Op twee geschikt ogende plekken rond de Ballumberblikert werden geen territoria gevonden. Mogelijk was de recreatiedruk rond dit drukbezochte uitzichtpunt te groot (met op drukke dagen een paar honderd mensen per dag, ook door de week en in het voorjaar).

Trend

De aantalsontwikkeling van de Tapuit op Ameland is weergegeven in tabel 2. In de jaren '60 werd de populatie geschat op

Tabel 1. Aantal territoria van de Tapuit voor geheel Ameland (N-tot), Ameland-west (N-west) en Ameland-oost (N-oost) en waargenomen aantal jongen per paar (inclusief het aantal paren waarover dit berekend is en waar dit werd waargenomen), voor de jaren 2005 en 2006 (bron 2005: Postma 2005; bronnen 2006: R. Engelman, R. Kiewiet & O. Klaassen, pers. med.; eigen waarnemingen).

Jaar	N-tot	N-west	N-oost	jongen/paar
2005	41	20	21	2,6 (N=11), Ameland-west
2006	33	11	22	4 (N=3), Ameland-west 1,9 (N=12), Ameland-oost

Tabel 2. Aantal territoria van de Tapuit op Ameland vanaf de jaren '60 (bronnen: Versluys et al. 1997, Versluys & Engelman 2005, Postma 2005, R. Engelman, R. Kiewiet & O. Klaassen, pers. med.).

Jaren '60	1987-89	1998	2001	2005	2006
ca. 50	120-140	100	60	41	33

Tabel 3. Aantal territoria van de Tapuit op Ameland in de jaren 1989, 2005 en 2006; onderverdeeld naar Ameland-west en -oost (bronnen: verspreidingskaart R. van der Wal 1989 (FFF-tellingen), Versluys et al. 1997, Versluys & Engelman 2005, Postma 2005, R. Engelman, R. Kiewiet & O. Klaassen, pers. med.).

	1989	2005	2006	Opmerking
Ameland-west	71	20	11	
Ameland-oost	>42-44	21	22	bewaakte deel van Het Oerd niet geteld in 1989
Totaal	>113-115	41	33	

circa 50 paren, waarvan minimaal 20 op Het Oerd. Tijdens inventarisaties eind jaren '80 werd een veel hoger aantal opgemerkt, wat waarschijnlijk vooral kan worden toegeschreven aan intensiever onderzoek. Eind jaren '80 was op Het Oerd, vergeleken met de schatting uit de jaren '70, geen eenduidige aantalsontwikkeling te bemerken (Versluys et al. 1997).

In de periode 1989-1998 is de soort waarschijnlijk licht afgenomen, met mogelijke aantalschommelingen. Dijkse (1997) geeft namelijk melding van een lichte stijging in de jaren '90. Sinds 1998 heeft zich een sterke afname ingezet, hierbij de trend in de rest van het land volgend (Van Dijk et al. 2005). Het lijkt er op dat de afname op Ameland-west sterker is geweest dan op het oostelijke deel (zie tabel 3). Dat beeld kan enigszins vertroebeld zijn omdat het bewaakte deel van Het Oerd niet werd geïnventariseerd in 1989.

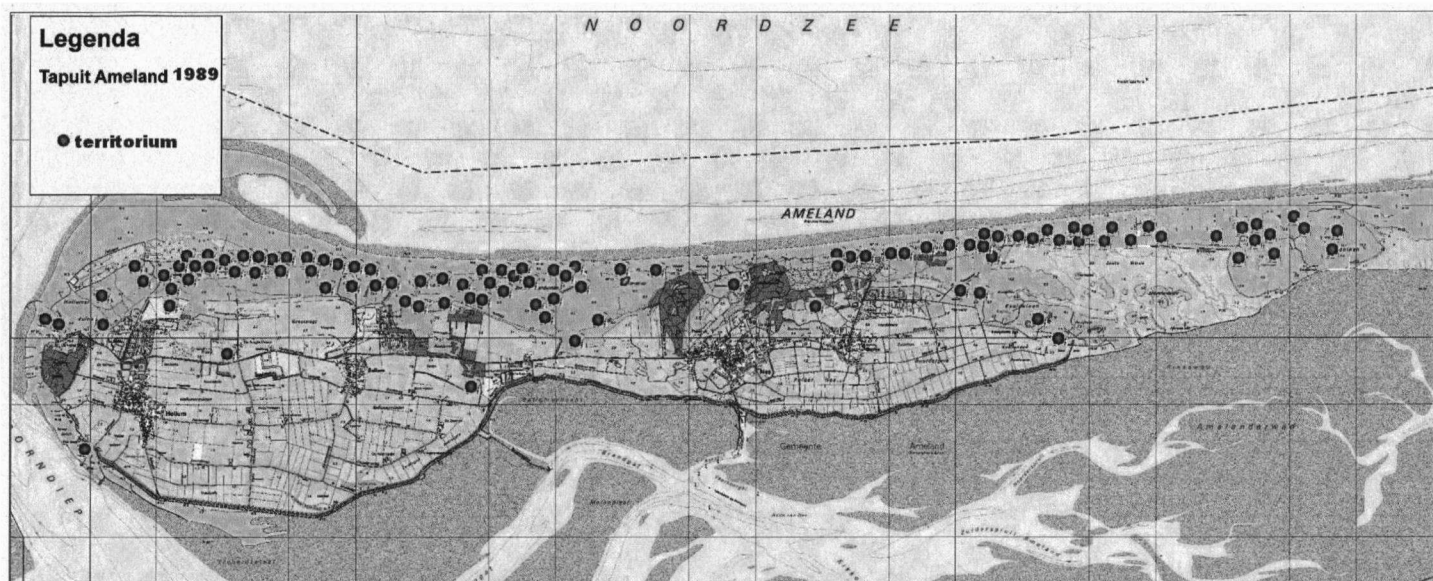
In 2006 waren op het westelijke deel een stuk minder territoria aanwezig dan in 2005. Het is niet uit te sluiten dat er in 2005, hoewel er op basis van de criteria gesproken kon worden van een territorium, op twee plekken sprake was van een

combinatie van doortrekkers vroeg(er) in het seizoen en een verplaatsing met recent uitgevlogen jongen later in het seizoen. Toch is er in een jaar tijd waarschijnlijk weer een afname geweest. Op zes plekken in met name Lange Duinen-noord en de Ballumerduinen waren in 2005 namelijk nesten en/of territoria aanwezig die in 2006 niet werden gevonden.

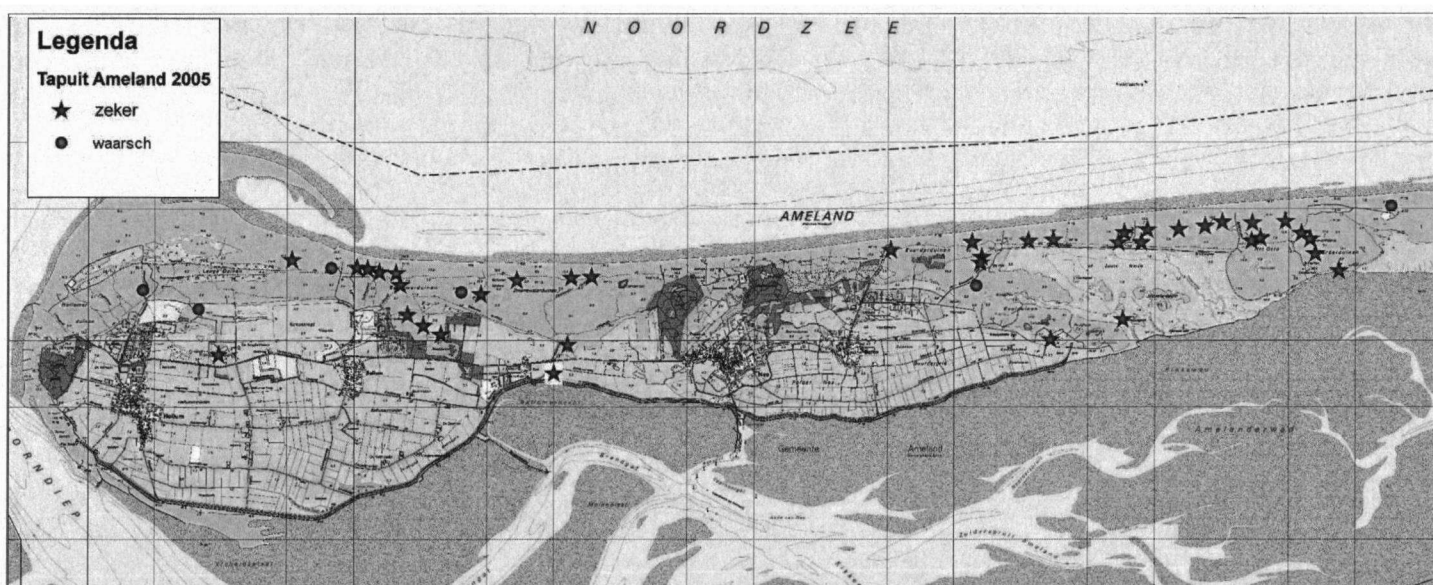
De verspreidingskaarten uit 1989 en 2005 (figuren 3 en 4) geven een duidelijk beeld van de negatieve ontwikkeling. Meest in het oog springend is het vrijwel geheel verdwijnen van de soort in de Hollumerduinen, Lange Duinen (beide links op de kaart) en de Grauwe Duinen (tussen Nes en Buren). Verder zijn ook de aantallen in de Ballumerduinen, Zwanewaterduinen en Hagedoornveld flink achteruitgegaan. De Tapuit houdt nog het beste stand op het oostelijke deel van het eiland in de Kooioerdstuifdijkduinen en Het Oerd, hoewel ook daar een afname heeft plaatsgevonden.

Oorzaken van de achteruitgang

De situatie in de doortrek- en/of overwinteringsgebieden zou een flinke rol kunnen spelen in de afname van de soort

Figuur 3. Territoria van de Tapuit op Ameland in 1989 (totale aantal = 113-115, ligging van de territoria komt niet overal exact overeen met originele soortkaart). Niet op de kaart: Roosduinen 5x (L. Varkevisser), Hagedoornveld 3x en polder Buren 1-3x (vogelwacht Nes-Buren); mogelijke hiaten: Hollumerduinen, Lange Duinen-zuid en Zwanewaterduinen; niet onderzocht: bewaakte deel van Het Oerd. De populatieschatting kwam op 120-140 paar (bron: R. van der Wal (FFF-tellingen) en Versluys et al. 1997).

Figuur 4. Territoria van de Tapuit op Ameland in 2005 (totale aantal = 41), onderverdeeld naar zekere en waarschijnlijk/mogelijke broedgevallen (bron: Postma 2005).

in Nederland. Hoewel er nog weinig bekend is over hoe het onze Tapuiten in Afrika vergaat, worden de oorzaken voornamelijk in de broedgebieden zelf gezocht. Regionaal verschillende trends binnen Nederland gedurende de afgelopen decennia, en gebieden binnen Noordwest-Europa waar geen afname plaatsvindt, geven hier aanwijzingen voor (Van Turnhout et al. 2006).

Predatie wordt niet geacht een belangrijke oorzaak te zijn voor de landelijke af-

name, al kan het lokaal wel een belangrijke rol spelen (Van Turnhout et al. 2006). Prooionderzoek bij de Blauwe kiekendief heeft tot nu toe geen aanwijzingen voor predatie op Tapuit gegeven. Van de Amelandse Boomvalken is wel bekend dat die er af en toe één verschalken. (O. Klaassen, pers.med.). Vroeger kwam de verwilderde Fret voor in de Amelandse duinen. Navraag bij de terreinbeheerders van Staatsbosbeheer en It Fryske Gea leerde dat deze soort tegenwoordig waarschijnlijk afwezig is. Maar de aanwe-

zigheid van veel verwilderde katten in de duinen (eigen waarnemingen) zou wel een rol kunnen spelen. Er zijn geen concrete aanwijzingen dat de Tapuit op de prooijlist van de kat staat, hoewel de soort als holenbroeder wel erg kwetsbaar is. In 2005 vond ik in een aantal territoria uitwerpselen van een kat.

Een verhoogde recreatiedruk kan een sterk negatieve invloed hebben op het voorkomen van broedvogels van de open duingebieden, zoals Wulp en Tapuit

(Slings 1999). Rond de Ballumerblinkert ontbraken territoria op daarvoor geschikt ogende plekken. Ook de Nesserduinen en Grauwe Duinen zijn ongeschikt geworden door ondermeer zomerhuizenbouw en de bijkomende recreatiedruk (Versluys & Engeldoer 2005). In 2005 en 2006 werden echter (net als in het Noordhollands Duinreservaat) ook nesten direct langs fiets- en wandelpaden gevonden. Recreatie kan plaatselijk een rol spelen op Ameland, maar lijkt niet een hoofdoorzaak voor de afname te zijn.

Als typische holenbroeder is er bij een kleiner holen-aanbod minder nestgelegenheid en dus kan een afname van het Konijn van invloed zijn geweest op het aantalverloop van de Tapuit. Door de jaren heen zijn er ook op Ameland sterke schommelingen geweest in de aantallen Konijnen als gevolg van de virusziekten myxomatose en RHD-V (R. Kiewiet, pers.med.). Luchtfoto's uit 1993 en 2002 geven de indruk dat de aantallen holen in de Ballumerduinen sterk zijn teruggelopen. Hoewel de methode van tellen niet nauwkeurig was, waren over een oppervlak van circa 16,4 ha op de foto van 1993 ongeveer 160 holen te zien tegen ongeveer 35 op de foto van 2002. In 2005 werden in de meeste territoria wel Konijnen en holen aangetroffen, zij het in wisselende aantallen. Het aanbod aan holen in de duinen lijkt (ook landelijk gezien) op het moment geen beperkende factor te zijn (Van Turnhout et al. 2006).

Er is nog een andere belangrijke relatie met het Konijn: de vergrassing. Bij een voldoende aantal Konijnen wordt de vegetatie kort gehouden (Van Turnhout et al. 2003). Ook verzuring en vermesting door atmosferische depositie, verminderte dynamiek door vastlegging en natuurlijke veroudering van de duinen zijn echter factoren die vergrassing kunnen versterken en versnellen (Schaminée et al. 1996).

Door vergrassing ontstaat steeds minder foerageergebied voor de Tapuit. Tijdens het foerageren wordt de meeste tijd gered over korte vegetaties (rennen-pikken-rennen). Hogere vegetaties worden gemeden aangezien het energetisch onvoordelig is om hier rennend te foerageren. Prooidieren die zich in hogere vegetaties bevinden zijn grotendeels

onbereikbaar (Cramp 1988, Condor 1989).

Over het algemeen zijn grote delen van de Zwanewaterduinen, de Ballumerduinen en de Hollumerduinen tegenwoordig ongeschikt voor Tapuiten. Hier is op veel plaatsen vergrassing opgetreden. Bij een vergelijking van de verspreidingskaarten uit 1989 en 2005 wordt duidelijk dat de Tapuit in deze gebieden achteruit is gegaan of zelfs verdwenen. Een oppervlakte van gemiddeld 125 m² aan mos- en 'lage' grasvegetaties per 3 ha is in deze gebiedsdelen veelal niet meer te vinden. In de Kooioerdstuifdijduinen en op Het Oerd daarentegen, waar het de soort wat beter lijkt te vergaan, is nog een flinke oppervlakte aan korte vegetaties aanwezig. Mogelijk speelt de leeftijd van deze duinen een rol: de Kooioerdstuifdijduinen behoren tot de relatief jongere duinen met nog een redelijke hoeveelheid kalk in de bodem (Versluys et al. 1997). Kalk speelt een bufferende rol tegen verzuring (Schaminée et al. 1996). Verder is mijn indruk dat de konijnenstand op Ameland-oost hoger ligt dan op het westelijke deel.

Het aantal jongen per succesvol paar dat in 2005 en 2006 werd waargenomen is vergelijkbaar met die in de rest van het land: onder de maat om de populatie op peil te houden zonder immigratie van buitenaf. Het resultaat van tweede en vervolglegels is op Ameland niet geteld, en bij een aantal paren is onbekend ge-

bleven in hoeverre deze succesvol waren. Vergeleken met literatuurgegevens en op basis van een berekening met een populatiemodel vliegen er landelijk echter te weinig jongen uit (Van Turnhout et al. 2006). Dit zou kunnen betekenen dat het voedselaanbod onvoldoende is om genoeg jongen groot te brengen. De Tapuit voedt zich met insecten als kevers, vlinders, vliegen en mieren, en daarnaast ook met duizendpoten, spinnen, wormen en slakjes (Van Dijk et al. 2001). Mede als gevolg van verzuring en vermesting zijn er in de duingebieden veranderingen ontstaan in soortensamenstelling en aantallen van insecten (Van Turnhout et al. 2003). Naast een verminderde oppervlakte aan geschikt foerageergebied door vergrassing zou er dus ook een beperking in het voedselaanbod voor de Tapuit kunnen optreden als gevolg van de beschikbare hoeveelheid insecten.

Conclusie en toekomst

De landelijke populatieschatting voor 2005 kwam uit op 240-300 territoria (Van Turnhout et al. 2006). Met 41 territoria in 2005 is Ameland nog steeds een belangrijk bolwerk voor de Tapuit. Maar de sterke afname sinds 1998 en het geringe aantal jongen dat in 2005 en 2006 uitvloog, belooft weinig goeds voor de toekomst. Dat de afname snel kan gaan bewijst de situatie op Schiermonnikoog met nog 16 en 26 territoria in 2000 en 2001 tegen nog maar vier in 2005 (Stuur-

Broedgebied van de Tapuit in de Kooioerdstuifdijduinen (mid. juni)

foto: J. Postma

groep Avifauna Schiermonnikoog 2005, Van Turnhout et al. 2006). Een toegenomen vergrassing en een verminderd voedselaanbod lijken de meest waarschijnlijke oorzaken voor de achteruitgang op Ameland. In hoeverre de konijnenstand een rol heeft gespeeld kan niet exact worden gezegd, maar het aantal Konijnen op Ameland is wel sterk verminderd.

Het geplande, meer dynamische, beheer van de Amelandse duinen (Versluys & Engelman 2005), waarbij de natuur meer haar gang kan gaan, is belangrijk

voor verjonging van de duinen. Verstuing kan leiden naar jongere stadia, maar heeft als mogelijk nadeel een stimulering van Helm (een vergrasser) tot gevolg (Van Turnhout et al. 2003). Konijnen zorgen via begrazing, graafoctiviteiten en bemesting voor diversiteit in korte vegetaties en bieden bovendien nestgelegenheid. Een hoge konijnenstand is daarom een belangrijke voorwaarde voor behoud van de biotoop waarin de Tapuit voorkomt. De konijnen-monitoring die sinds korte tijd op Ameland plaatsvindt kan meer inzicht geven in de relatie tussen de achteruitgang van het Konijn en

de vegetatieontwikkeling, het aanbod aan nestgelegenheid voor diverse holenbroeders, en het voedselaanbod voor roofvogels als de Blauwe kiekendief.

Het is afwachten hoe de in 2005 uitgevoerde natuurontwikkeling in de Kooioerdstuifdijlduinen en Het Oerd zal uitpakken voor de Tapuit. De werkzaamheden zijn vooral verricht op plekken waar vergrassing en verstruweling was opgetreden. Uit eigen waarnemingen weet ik dat de Tapuiten in 2006 in vergelijkbare aantallen aanwezig waren als voor de werkzaamheden.

Meer weten?

Belangstellenden kunnen het SOVON-onderzoeksrapport Jaar van de Tapuit 2005 (als pdf) downloaden via <www.sovon.nl>.

Dankwoord

Dank gaat uit naar de volgende personen. Bij SOVON Jan-Willem Vergeer en Chris van Turnhout (stagebegeleiders), Romke Kleefstra (inventarisatie in 2005) en Olaf Klaassen (inventarisatie in 2006) en Willy-Bas Loos (verspreidingskaarten). Op Hogeschool Van Hall Larenstein is dit Trienco de Vries (stagedocent). Lex Varkevisser (SBB) en Richard Kiewiet (IFG) verzorgden vergunningen en aanvullende informatie. Richard de Ree (IFG), Ricus Engelman en Frits Oud (IFG) hebben in beide jaren grote delen van het eiland geïnventariseerd. Gerben Brouwer en Jan Neij leverden enkele aanvullende waarnemingen. Via Johan Krol (Natuurcentrum Ameland) werden de luchtfoto's verkregen. Oane Tol verleende toestemming voor gebruik van de foto van de Tapuit. Jan en Thea de Jong verzorgden een prima huisvesting op Ameland. Romke Kleefstra las een conceptversie van dit artikel.

Literatuur

- CONDOR P. 1989. The Wheatear. Christopher Helm, London.
- CRAMP S. 1988. The Birds of the Western Palearctic (Volume 5). Oxford University Press, Oxford / New York.
- DIJK A.J. VAN, L. DIJKSEN & F. HUSTINGS 2001. De Tapuit *Oenanthe oenanthe* nader bekeken. In: Dijk A.J. van, L. Dijkse, F. Hustings, D. Zoetebier & C. Plate 2001. Broedvogel Monitoring Project jaarverslag 1998-99. SOVON-monitoringsrapport 2001/03. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- DIJK A.J. VAN, F. HUSTINGS & M. VAN DER WEIDE 2004. Handleiding Landelijk Soortonderzoek Broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- DIJK A.J. VAN, L. DIJKSEN, F. HUSTINGS, K. KOFFIJBERG, R. OOSTERHUIS, C. VAN TURNHOUT, M.J.T. VAN DER WEIDE, D. ZOETEBIER & C.L. PLATE 2005. Broedvogels in Nederland in 2004. SOVON-monitoringsrapport 2006/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- DIJKSEN L. 1997. De stand van de Tapuit op Texel en Ameland. De Graspieper 17 (3): 90-91.
- DIJKSEN L. 2002. Tapuit *Oenanthe oenanthe*. pp. 356-357. In: SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- PLOEG D.T.E. VAN DER, W. DE JONG, M.J. SWART, J.A. DE VRIES, J.H.P. WESTHOFF, A.G. WITTEVEEN & B. VAN DER VEEN (RED.) 1979. Vogels in Friesland, deel 3. De Tille, Leeuwarden.
- SCHAMINÉE J.H.J., A.H.F. STORTELDER & E.J. WEEDA 1996. De Vegetatie van Nederland, deel 3. Plantengemeenschappen van graslanden, zomen en droge heiden. Opulus Press, Uppsala / Leiden.
- POSTMA J. 2005. De Tapuit in het Noordhollands Duinreservaat en op Ameland in 2005. Stagerapport Hogeschool Van Hall Larenstein, Leeuwarden.
- SLINGS Q.L. 1999. Het effect van natuurgerichte recreatie op de broedvogelstand van het duingebied bij Egmond. NV PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, Castricum.
- STUURGROEP AVIFAUNA SCHIERMONNIKOOG (REDACTIE) 2005. Vogels van Schiermonnikoog, gezien - geteld - opgetekend. Uitgeverij Uniepers, Abcoude.
- TURNHOUT C. VAN, S. STUIJFZAND, M. NIJSSEN & H. ESSELINK 2003. Gevolgen van verzuring, vermessing en verdroging en invloed van herstelbeheer op duinfauna. Basisdocument Overlevingsplan Bos en Natuur. Expertisecentrum LNV, ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Ede.
- TURNHOUT C. VAN, W. VAN MANEN & J.W. VERGEER 2006. Jaar van de Tapuit 2005. SOVON-onderzoeksrapport 2006/04. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VERSLUYS M., H. ENGELMOER, D. BLOK & R. VAN DER WAL 1997. Vogels van Ameland. Friese Pers Boekerij, Leeuwarden.
- VERSLUYS M. & H. ENGELMOER 2005. Broedvogels op Ameland in 1987-2001. Twirre 16 (2): 49-58.